

Tautosakos darbų 57 tomo pirmame skyriuje „Tradicijos apmąstymai: reikšmės, raiškos, praktikos“ skelbiamos naujausios folkloro, etnologijos ir lingvistinių tyrimų publikacijos. Andrius Kaniava, fenomenologinei analizei pasirinkęs vietinių žemaičių pasakojimus apie Šatrijos kalną ir Platelių ežerą, straipsnyje „Pasakojimo keliu: santykio su vieta tyrimas“ atskleidžia tautosakos tekstuose išryškėjantį žmonių santykį su vieta, nagrinėja šio santykio variantus, sąsajas su pasakotojų asmeninėmis patirtimis. Fenomenologijos sričiai priskirtinas ir Rūtos Latinytės straipsnis apie dovanojimo fenomeną. Jame analizuojami kelių autorės pašnekovų ir jos asmeninės patirties naratyvai, susiję su situacijomis, kai dovanojimo aktas taip ir lieka neįvykęs, dovana atmetama ar neįteikiama. Aptariama, kaip „neįvykusi dovana“ veikia tarpasmeninius žmonių ryšius, kokius pėdsakus palieka atmintyje.

Mariaus Smetonos ir jo bendraautorių straipsnyje „Dvaro samprata lietuvių pasaulėvaizdyje“, remiantis Liublino etnolingvistikos mokyklos tyrėjų sukurta metodologija, pateikiama dvaro koncepto analizė. Pasitelkę didelę duomenų įvairovę (žodyno medžiagą, tautosaką, grožinę literatūrą, šiuolaikinę žiniasklaidą, jaunimo apklausų rezultatus), autoriai suformuluoja išsamią dvaro sąvokos kognityvinę definiciją. Jūratės Šlekonytės tyrimo objektas – lietuvių liaudies pasakos „Antimi pavirtusi sesuo“ populiarumo fenomenas. Pasiremddama konteksto analize autorė aiškinasi, kada ir kaip šis „Sigute“ vadinamas kūrinys virto populiariu naratyvu, taip pat aptaria gausius jo panaudojimo profesionalių menininkų kūryboje bei populiariojoje kultūroje atvejus.

Du iš šiame skyriuje skelbiamų mokslinių straipsnių sietini su Mažosios Lietuvos kultūrinėmis tradicijomis. Aušra Žemyna Kavaliauskienė kviečia skaitytojus naujai pažvelgti į Ievos Simonaitytės romaną Vilius Karalius ir perskaityti jį kaip etnografinį šaltinį, teikiantį medžiagos apie XIX a. ir XX a. pirmosios pusės Mažosios Lietuvos gyventojų tradicines vestuves. Daugiausia dėmesio skiriama toms vestuvių dalims, kurios plačiau ar glausčiau vaizduojamos I. Simonaitytės kūryboje. Elenos Matulionienės straipsnis skirtas svarbios Mažosios Lietuvos moterų tradicinės aprangos detalės – tekstilinių krepšelių (delmonų) ornamentikos tyrimui. Išsamiai analizuojami augaliniai ornamentai, aptariami lietuvininkių ir kitų kraštų moterų panašaus pobūdžio rankdarbių puošybos panašumai, pristatomos šiuolaikinės tekstilinių krepšelių siuvimo bei dekoravimo tendencijos, jų sąsajos su tradiciniu dekoru.

Skyriuje „Vienos dainos keliais“ pristatoma populiaraus romano „Vien tik vosilkų žiedai“ istorija. Kompleksinė publikacija pradedama rusų folkloristės Aleksandros Archipovos straipsniu „Kaip žuvo Olia ir gimė folkloras“. Jame autorė

analizuoja 1890 m. parašyto rusų poeto Aleksejaus Apuchtino eilėraščio „Pamišėlis“ fragmento virtimą žmonių itin mėgstamu romansu apie pavydaus mylimojo nužudytą merginą. Lietuviškąją ir iš dalies kitų tautų šio romano versijas aptaria Povilas Kriškčiūnas, išvertęs iš rusų kalbos ir minėtą straipsnį. Čia pat pridodama jo parengta lietuviškų dainos variantų publikacija.

Šiame Tautosakos darbų tome pažymimos dvi lietuvių folkloristikai ir kultūrai reikšmingos sukaktys. 2019 m. minimos 200-osios žymiausio lietuvių dainų rinkėjo kunigo Antano Juškos gimimo metinės. Šia proga skelbiamame Vitos Ivanauskaitės-Šeibutienės straipsnyje „Didžiosios dainų knygos: lietuvių dainynų mokslinės edicijos pradmenys brolių Juškų folkloro publikacijose“ analizuojamas A. Juškos užrašytų ir jo broliui Jonui padedant 1880–1883 m. paskelbtų itin didelės apimties ir įvairaus turinio dainų rinkinių vaidmuo formuojantis mokslinei lietuvių dainų edicijai. Taip pat aptariamas šių publikacijų išskirtinumas ankstesnių XIX a. spausdintų dainų šaltinių kontekste, atskirai gilinamasi į A. Juškos, kaip tautosakos rinkėjo, portretą. Su A. Juškos jubiliejumi sietina ir šio Tautosakos darbų tomo viršelio iliustracija – dailininko Napoleono Ordos XIX a. antrosios pusės piešinys, vaizduojantis Veliuonos miestelį, bažnyčią ir Nemuną; kaip žinoma, šioje aplinkoje gyvendamas A. Juška užrašė daugiausia lietuvių liaudies dainų ir vestuvinių papročių.

Antroji sukaktis – folkloristo Ambraziejaus Jonyno 100-osios gimimo metinės. Šios lietuvių folkloristikai daug nusipelnusios asmenybės biografiją, mokslinius darbus ir visuomeninę veiklą apžvelgia Gražina Kadžytė.

Skyriuje „Jaunųjų etnologų darbus vartant“ pirmą kartą Tautosakos darbų istorijoje skelbiamas pačios jauniausios tyrėjų kartos darbas. Tai – pirmąją vietą 2019 m. respublikiniame Jaunųjų filologų konkurse laimėjusios abiturientės Modestos Čaplikaitės tyrimas „Liaudies kosmetika, arba Grožio paieškos Merkinės krašto moterų gyvenimuose“.

Svarbiausiam pastarojo pusmečio renginiui – Vilniuje vykusiai tarptautinei baladžių konferencijai „Žmonių ryšiai dainose ir per dainas“ – skiriama Modestos Liugaitės-Černiauskienės apžvalga.

Recenzijų skiltyje šįkart dėmesio sulaukė trys aktualūs neseniai pasirodę leidiniai. Jurgita Macijauskaitė-Bonda pristato Aelitos Kensminienės parengtą ilgai lauktą lietuvių mįslių rinktinę. Bronė Stundžienė aptaria Ainės Ramonaitės ir Pauliaus Narušio sudarytą knygą Nuostabus laikas: penki „Ratilio“ gyvenimo dešimtmečiai, kurioje pasakojama žinomiausio Lietuvos folklorinio ansamblio istorija, prasidėjusi dar sovietmečiu. Jurga Sadauskienė rašo apie Mažosios Lietuvos istorijos muziejaus publikaciją Paskutinis užvėręs vartus, kurios pagrindą sudaro pietvakarių Lietuvos šviesuolio Juliaus Radtkės atsiminimai.

„Kronikos“ skyrelyje skelbiamos aktualių mokslinių konferencijų bei seminarų apžvalgos, informuojama apie neseniai apgintą disertaciją.